
S profesorem Tomáškem na Dálný východ: Čínu nemůžeme jen kritizovat

S profesorem Tomáškem na Dálný východ: Čínu nemůžeme jen kritizovat

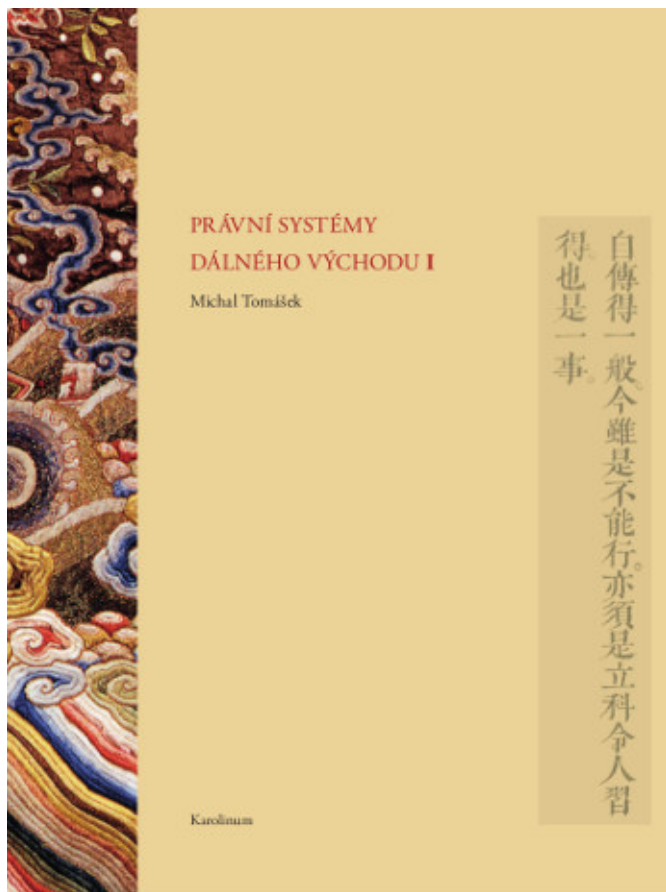
Čína, Japonsko, Jižní Korea i Vietnam jsou pro tuzemské byznysmeny stále zajímavějším prostředím. Úměrně tomu stoupá také potřeba porozumět právním systémům těchto zemí. Právě z toho důvodu se proděkan Právnické fakulty UK profesor Michal Tomášek pustil do náročného úkolu – vytvořit publikaci, která by popsala právní systémy Dálného východu a osvětlila fungování těchto států a jednání jejich obyvatel. První díl knihy *Právní systémy Dálného východu* loni vyšel v Nakladatelství Karolinum a sklídl velký ohlas i řadu cen. Na jejím pokračování nyní profesor Tomášek pracuje, vyjít by mohlo už v příštím roce.

O tom, že Čína je v současné době důležitým hráčem na světovém trhu, není sporu. Pro západní byznysmeny, kteří přicházejí za obchodem na Dálný východ, však může být obtížné se v daném prostředí orientovat. Evropané nebo Američané totiž občas zapominají, že dálnévýchodní kultura vychází z docela jiných tradic než ta západní. „Jedna z pohnutek, proč jsem se pustil do práce na publikaci, je, že se dnes často, leckdy i velice kriticky, hovoří o Číně a ostatních zemích Dálného východu. Věci jsou ale trochu složitější, než jak se na první pohled zdá. Právní kultura je na Dálném východě velmi starobylá, právo tam existuje několik tisíc let, i když v některých ohledech vypadalo jinak než v Evropě právo římské. Je třeba to pochopit, prostudovat a poznat. To je základ porozumění,“ podotkl uznávaný sinolog a právník profesor Michal Tomášek.

Ve své publikaci se proto vydal až do dávné historie a popsal počátky právního státu v Číně, Japonsku, Koreji i Vietnamu. Věnuje se tomu, jak se právní systémy v jednotlivých zemích vyvíjely a proměňovaly, knihu pak uzavírá příchodem západních vlivů.

„První díl publikace otvírá období, kdy se rodí pojmy stát a právo, což je v případě Číny ve třetím tisíciletí před Kristem. Pak popisují, jak se celý systém vyvíjel. Čínské právo dosáhlo vrcholu za panování dynastie Chan, v době od třetího století před Kristem do roku 220 po Kristu, kdy dynastie zanikla. Pro jeho dokonalost bychom tehdejší čínský právní systém mohli přirovnat k soudobému římskému právu. Postupně ho přebíraly i ostatní dálnévýchodní státy – Japonsko a Korea. Vietnamu byl vnucen čínskou okupací. Japonská právní kultura se ale od čínské začala okolo devátého století postupně vzdalovat, vytvořily se pak dva velké subsystémy – čínský a japonský. V právním myšlení tyto rozdíly existují dodnes. Publikaci uzavírám období, kdy se země setkaly se západními křesťanskými kulturami a nebyly ochotné se jim otevřít. Nakonec tam západní právní systémy musely prorazit silově,“ vysvětlil profesor Tomášek.

Jestliže první díl publikace byl i pro profesora Tomáška, který se Dálným východem zabývá řadu let, velkou výzvou, její pokračování je úkolem ještě obtížnějším. Některá témata proto musí konzultovat s kolegy z Číny, Japonska, Jižní Koreje nebo Vietnamu. Ve své současné práci se zaměřuje především na to, jak dnes na Dálném východě v praxi fungují přejaté západní právní systémy – německý, sovětský nebo americký.

„Pro právníky jsou rozdílné dvě věci: psané právo – law in books – a právo v praxi neboli law in action. Na Dálném východě sice formálně převzali psané právo ze zahraničních předloh, soudy ho ale vykládají trochu jinak, mnoho pojmů je výkladem posunuto. Zkoumám, do jaké míry při výkladu vycházejí ze starých konfucínských principů. Zatím se zdá, že velmi, v Číně se dokonce začíná prosazovat návrat ke konfucianství. Lidé totiž věří, že jeho tradice dovedly zemi k současné ekonomické vyspělosti,“ upozornil profesor Tomášek.

Čína dnes čelí kritice západního světa za potlačování lidských práv. Také toto téma se objeví na stránkách publikace, na které profesor Michal Tomášek aktuálně pracuje. „Čína je terčem kritiky za řadu právních postupů. Pro mě jako pro sinologa a právníka se ale jeví nedostatečné to pouze kritizovat. Měli bychom se pokusit najít odpovědi, jak situaci řešit. K tomu by také měl druhý díl Právních systémů Dálného východu směřovat. Když budeme Číňanům pouze říkat, že to či ono dělají špatně, mohou argumentovat tím, že jejich systém funguje tisíce let a ‚nějaká‘ dvě stě let stará Deklarace práv občana a člověka pro ně nepředstavuje žádný pojem. Je proto třeba předložit jim nějakou analýzu,“ upozornil profesor Tomášek a vzápětí nastínil, jakým směrem by se země měla začít ubírat: „Čína musí překonat skutečnost, že tam historicky nebyl znám pojem subjektivních práv – právo na něco –, a smířovat se s možností domáhat se práva před soudem. To se velice obtížně prosazovalo i v zemích, jako jsou Japonsko, Jižní Korea nebo Tchaj-wan. Základní cestou, kterou by se mohla Čína vydat, je ta, že umožní soudní přezkum ústavnosti, posílí úlohu nezávislých soudů. V poslední době se zdá, že by k příslušnému obratu mohlo dojít,“ podotkl.

První díl nejen obsahově, ale i umělecky velmi zdařilě publikace Právní systémy Dálného východu přinesl profesoru Michalu Tomáškovi několik ocenění, především Cenu Miroslava Ivanova pro autory literatury faktu. Knihu také vyzdvihl rektor Univerzity Karlovy v rámci udělování Cen Bedřicha Hrozného za tvůrčí počin. Pokud půjde vše podle plánu, pokračování tohoto úspěšného díla vyjde v Nakladatelství Karolinum během příštího roku.

Vydání knih o právních systémech Dálného východu je jedním z výsledků činnosti výzkumného a vzdělávacího Česko-čínského centra, které Univerzita Karlova otevřela loni na jaře a jež se specializuje na politická, ekonomická, právní, sociální, teritoriální, mediální, kulturní a bezpečnostní témata. UK sice do názvu instituce, jejímž záměrem je prohloubit poznání zemí Dálného východu, vetkla Čínu jako současnou světovou mocnost, studovat a lépe porozumět chce ale i ostatním státům tohoto regionu.